

VURDERING AV NATURMANGFOLD I FORBINDELSE MED ANDREGANGSBEHANDLING AV OMRÅDEREGULERING FOR HANSEFELLÅSEN

Naturmangfoldloven (nml) gjelder i alle saker som berører økosystemer, naturtyper og arter og stiller særskilte krav til saksforberedelse, dokumentasjon, vurderinger og vektlegginger i alle planer og tiltak som berører naturmangfold. Loven inneholder alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk, jf. kapittel II §§ 7 – 12, ofte referert til som miljørettslige prinsipper, som skal vurderes i alle saker som berører natur. Prinsippene skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

I dette skrivet er det gjort en gjennomgang av hvordan de miljørettslige prinsippene er vurdert i arbeidet med områderegulering for Hansefellåsen, samt en vurdering av prinsippene opp mot planforslaget etter offentlig ettersyn og etter revidering spesielt med bakgrunn i fylkesmannens innsigelse til veifylling og midlertidig anleggsområde i ravedal med A-verdi.

Formålet med planen er å legge til rette for utbygging av 250-400 boliger gjennom en områderegulering av Hansefellåsen, som er avsatt til boligbebyggelse i kommuneplanens arealdel. Hansefellåsen ligger mellom fylkesvei 120 og Østmarka, sørvest for Fjerdingby. Det ble før varsel om oppstart av reguleringsplanarbeidet gitt tillatelse fra fylkesmannen for å planlegge turvei i Marka mellom byggeområdet og Marikollen / Fjerdingby sentrum. Utbygger er Block Watne.

Området i Hansefellåsen som foreslås utbygd har registrerte naturverdier. Naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper skal derfor vurderes. Innledningsvis gjøres det rede for de registrerte naturverdiene. Deretter gjøres det en vurdering av hvordan prinsippene er vurdert i planutformingen. Deretter gjøres en vurdering av hvert enkelt prinsipp.

Kartlagt natur

Det ble i forbindelse med planarbeidet gjennomført en naturtypekartlegging av Miljøfaglig Utredning AS. Denne viser at det i Naturbase fra tidligere var registrert flere naturtyper. Blant annet var det i 2002 kartlagt en Damlokalitet (BN00011038) klassifisert som svært viktig (A verdi). Tidligere undersøkelser viser at det finnes flere amfibiearter i dammen, hvorav liten salamander er rødlistet. Samme år ble en gammel granskog (BN00011022) med lokalt viktig verdi (C verdi) registrert innenfor planområdet. Artskart viste at det finnes Gresshumle (NT) ved Sørli helt sør i planområdet ved Sørlibekken, registrert i 2012. I tillegg er en relativt stor gråor-heggskog lokalitet (BN00011037) klassifisert som svært viktig (verdi A) kartlagt øst for området og øst for fylkesveien, også registrert i 2002. Denne naturtypen lå i utgangspunktet ikke innenfor planområdet.

I området er det en god bestand av rådyr og det er stor trafikk av rådyr mellom kulturlandskapet ved Øyeren og marka i vest.

Samtidig som det ble varslet oppstart av planarbeidet for områdereguleringen for Hansefellsåsen ble det varslet en utvidelse med trafikkløsning for kryss på fylkesvei 120. Det ble imidlertid klart under planprosessen at det ble behov for en utvidelse av eksisterende fylling øst for fylkesveien for å få realisert den kryssløsningen som ble ansett som mest hensiktsmessig, samt et tilhørende anleggsområde knyttet til krysset. Dette ble i etterkant varslet som en utvidelse av planområdet sammen med et mindre område for utbygging i nordvest som var vedtatt tatt ut av Marka ved

forskriftsendring av Markaloven i 2015. *Fyllingen for utvidet kryss og tilhørende midlertidig anleggsområde befant seg imidlertid innenfor et viktig ravinesystem som ligger mellom fylkesveien og Øyeren og ved offentlig ettersyn kom fylkesmannen med innsigelse til forslaget til fylling vist i reguleringsplanen.*

Ny naturtypekartlegging i forbindelse med planarbeidet

Naturkartleggingen gjort av Miljøfaglig Utredning AS viser i tillegg til det ovenstående at det er funnet en ny lokalitet med Gammelskog delvis innenfor byggeområdet for boliger og delvis inn i Marka i vest. Rapporten slår fast at den har stor verdi og har samme verdi som den andre lokaliteten som er registrert fra før i området (det vil si C verdi). Tilleggskartleggingen for området i ravinen Sørlibekken i øst dokumenterer tilstanden på naturbeitemarken beliggende opp mot fv. 120. Naturbeitemarken er i svak hevd ved at enga er i gjengroing og den har trolig ikke vært beitet på noen år. Stort innslag av nitrogenkrevende planter tyder på at den også kan ha vært gjødslet noe tidligere og naturbeitemarka er dermed vurdert til å ha lokal verdi C.

Det ble på grunn av utvidelsen av planområdet gjennomført en ekstra kartlegging av natur utført av Miljøfaglig utredning AS. I tillegg er det foretatt en kartlegging av ravinesystemet på østsiden av fylkesveien som fylling for utvidet kryss og tilhørende midlertidig anleggsområde vil gå inn i, gjennomført av Biofokus. Den utvida kartleggingen viste at ravinesystemet som er tilgrensende fylkesvei 120 er verdivurdert som nasjonalt viktig, verdi A.

Ravinekartlegging i Rælingen 2017

Kartlegging av raviner i Rælingen er utført på oppdrag av kommunen av Biofokus. I denne kartleggingen er aktive ravinedaler avgrenset og verdsatt på grunnlag av utkast til faktaark for naturtypen/geotopen ravinedal (Erikstad, 2014).

Kartleggingen dokumenterer utstrekningen av ravinen Sørlibekken og verdien av den til at den har A verdi. I tillegg til at det er registrert en naturbeitemark oppe ved fv. 120 er det også registrert en gammel lavlands granskog sør for naturbeitemarken som også vil bli berørt av fylling og midlertidig anleggsområde på grunn av utvidelse av fv. 120 med nytt kryss.

Ravineavgrensningen starter i sørvest med fv 120 og ender i nordøst der bekken munner ut i nordre del av Øyeren rett sør for Hammeren. Ravinen utgjøres av en hovedravine (omtrent 970 meter) med fem mer eller mindre intakte sideraviner. Ravinen har gravd seg ned i finkornete marine avsetninger, stedvis helt ned til grunnfjellet.

Kartleggingen konkluderer med at alle slags fyllinger eller skredsikringer vil sterkt redusere eller helt ødelegge de kvartærgeologiske verdiene i lokaliteten. Bekkelukking i hele eller deler av systemet vil ødelegge ravinen som aktivt system og hindre nydannelse av leirutglidninger.

Ravinedalen dekkes først og fremst av naturbeitemark og blandingskog. Naturbeitemark finnes både oppe i hele den sørvestlige delen, i en sørvendt skråning omtrent i midten av systemet og nede i østre delen i en nordgående skråning.

Grunnlaget for vurderingen av konsekvenser for naturmiljø av planforslaget er basert på kartleggingene over. Det er ikke gjort rede for kartleggingene i sin helhet. Det vises til kartleggingene og databaser for en komplett beskrivelse av den kartlagte naturen. Videre gjøres det en vurdering av effekten tiltaket vil ha på naturen som er kartlagt.

Kort gjennomgang av de ulike registreringene og planforslagets påvirkning på disse

Ravinen beliggende mellom fylkesvei 120 og Øyeren er vurdert til å ha A-verdi på grunn av at den er intakt i hele sin lengde, selv om mindre sideraviner er planert ut. *Den øverste delen av ravinen vil ikke lenger bli berørt av fylling og midlertidig anleggsområde i forbindelse med utvidelse av fv. 120 med nytt kryss da det foreslås bruk av spunt i stedet for fylling ved endring til andregangsbehandling av planen.*

I ravinen med A-verdi er det, i kartleggingen gjort av Miljøfaglig utredning AS, registrert en liten lokalitet med Gammel lavlandsgranskog med verdi C, samt at det er registrert naturbeitemark med verdi C. Begge disse to områdene ligger øverst i ravinen.

Dammen nordøst i planområdet som er registrert i Naturbase, er en kunstig og forholdsvis fattig dam og regnes, basert på naturkartlegging gjort i forbindelse med planarbeidet, ikke lenger som en verdifull naturtype. Som viltlokalitet kan dammen forsvares som lokalt /regionalt verdifull med forekomst av småsalamander og frosk, samt trolig hekkelokalitet for kvinand.

Det er funnet mosearten grønnsko, som er en rødliste art (NT) i den nye kartleggingen som er utført av Miljøfaglig utredning. Det ene stedet grønnsko er funnet ligger innenfor den tidligere registrerte naturtypen gammel granskog, viktig B (Hansefellåsen øst). Denne lokaliteten ligger i sin helhet innenfor planområdet for boligutbygging på Hansefellåsen. I tillegg er det registrert en ny lokalitet av gammel granskog, viktig B (Hansefellåsen nordøst) der grønnsko også er funnet. Denne lokaliteten ligger delvis inne i marka vest for grensen til utbyggingsområdet på Hansefellåsen og delvis innenfor planområdet for boligutbygging på Hansefellåsen.

Med bakgrunn i den registrerte naturen som finnes på og rundt planområdet, samt tiltakets omfang og den risikoen som tidligere forslått fylling i A-ravine medførte for natur har naturmangfold vært et viktig tema i arbeidet med planen.

Vurdering om krav til konsekvensutredning

Planforslaget er i tråd med kommuneplanens arealdel 2014 – 2025. I henhold til forskrift om konsekvensutredning § 6 er dette planforslaget i tråd med overordnet plan, og det utløses derfor ikke automatisk krav om konsekvensutredning.

I forbindelse med den tidligere utvidete varslingen av planområdet for fylling ved ny avkjørsel til Hansefellåsen, som berørte en ravine, gjorde Fylkesmannen oppmerksom på at dersom planen fikk vesentlig virkning for miljø og samfunn, burde planen behandles i tråd med bestemmelsene i forskriften om konsekvensutredning.

Vurdering av turvei i marka

Unntak fra kommuneplanen er en planlagt turvei fra planområdet mot Fjerdingby sentrum. Denne går i LNF-område og ligger innenfor markagrensa.

Det er vurdert dithen at ny turvei ikke har vesentlige negative virkninger for miljø og samfunn da det ikke er funnet noen spesiell verdifull natur ved kartleggingen eller funnet kulturmiljø eller kulturminner som blir berørt av turvegen. Opparbeidelse av turvei sees på som positiv da den gir en mer direkte linje mellom fremtidig boligområde og Marikollen idrettspark/Fjerdingby sentrum som kan gjøre at flere velger å gå eller å sykle. De som velger å gå til fots kommer også i kontakt med naturen. En litt annen plassering av turveien er vurdert, men forkastet da dette ville gitt større skjæringer i fjellet her. Turveien skal legges i terrenget slik at det skjer minst mulig terrenginngrep og landskapsmessig eksponering, jfr. bestemmelsene til reguleringsplanen (§5.2).

Det ble gitt tillatelse fra fylkesmannen om å starte opp planarbeid etter markaloven ved brev 22. april 2016. Rådmannen mener det ovenstående svarer ut de kravene som fylkesmannen stiller i sin uttalelse om planlegging av turveien i marka. Naturkartleggingen viser at det ikke er funnet noen spesiell verdifull natur i dette området av marka og at kravene i naturmangfoldlovens §§ 8-12, jfr. §7 dermed er oppfylt. Turveien vil ha en lengde på 165 m innenfor marka og beslaglegge 1,5 dekar sammen med fyllinger og skjæringer, samt at anleggsbeltet vil berøre 1,75 dekar. Det skal utarbeides og godkjennes en miljøoppfølgingsplan for turvei GTV1 før det gis igangsettingstillatelse for etablering av turvei, jfr. bestemmelsene til reguleringsplanen (§ 9-8.) Det vil også bli vurdert om det er mulig å redusere anleggsbeltet ved utarbeidelse av byggeplan og miljøoppfølgingsplan for turveien i marka.

Vurdering av endring fra veifylling i ravine til bruk av spunt

I planbeskrivelsen er det gjort en egen vurdering av mulige alternativer for plassering av hovedavkjørsel til nytt boligområde på Hansefellåsen. Denne vurderingen viser at alternativene for avkjørsler til det valgte alternativet ville gitt store inngrep i natur og marka, gitt svært høye fjellskjæringer eller vært svært uheldig for eksisterende bomiljø. Rådmannen mente til førstegangsbehandling av områdereguleringen at den mindre tilleggsfylling til allerede fylling øst for fv. 120 i utgangspunktet var å foretrekke framfor de forannevnte konsekvensene av de andre mulige alternativer for hovedadkomst. I dette notatet til *førstegangsbehandlingen* ble det også vurdert at fylling og midlertidig anleggsområde i ravinen ikke ville gi redusert verdi på ravinen med A-verdi. *I og med at fylkesmannen kom med innsigelse til veifylling og midlertidig anleggsområde, så er reguleringsplanen endret slik at ravinen ikke berøres direkte med noen tiltak.*

Det er imidlertid også satt krav til utarbeidelse av miljøoppfølgingsplan for krysset på Nedre Rælingsveg i reguleringsbestemmelsene (§ 9.9) som skal minimere konsekvensene for ravinen og bekken på nedsiden av anleggsområdet, bl.a. med tanke på at vannkvaliteten i Sørlibekken skal opprettholdes i forhold til dagens tilstand. Miljøoppfølgingsplanen skal utarbeides med grunnlag i forslag til avbøtende tiltak som beskrives i rapporten: «Alternative vurderinger av hovedvegadkomst i forbindelse med områderegulering av Hansefellåsen», sist revidert 13.02.2019. Fylkesmannen trakk innsigelsen med bakgrunn i ovennevnte rapport som viste at det kunne benyttes spunt langs ny veikant på fylkesveien ved nytt kryss og at man på denne måten ville unngå fylling ned i den registrerte A-ravinen *Sørlibekken*.

Konklusjon

Det vurderes at planforslaget ikke faller inn under kriteriene i forskriftens § 10, da planforslaget ikke har vesentlige virkninger for miljø og samfunn, spesielt etter at veifylling er tatt ut av planforslaget. I henhold til forskrift om konsekvensutredninger jfr. § 6 og 8 er det vurdert at denne planen ikke utløser krav om konsekvensutredning.

VURDERING AV DE MILJØRETTSLIGE PRINSIPPENE I PLANUTFORMING

Kravene i naturmangfoldloven skal også ivaretas i planutforming og ikke kun i planbehandling. Det er derfor i prosessen med planutforming fram mot førstegangsbehandling av planen vært jobbet med vurderinger av de miljørettslige prinsippene. Det er gitt en kort beskrivelse av dette arbeidet her.

Kommunen har jevnlig hatt møte med forslagstiller hvor problemstillinger knyttet til vurdering av natur og hvordan denne best kan ivaretas i utforming av planforslaget har blitt diskutert.

Dammen ved Kirkeby

Det har helt fra starten av arbeidet med reguleringsplanen vært foreslått fra utbygger å beholde dammen som er registrert innenfor planområdet og bevare vegetasjonen og terreng rundt denne. Dammen må imidlertid gjerdes inn på grunn av dybden og hensyn til sikkerhet. Det fremgår av vurderingen gjort i forbindelse med den nye kartleggingen gjennomført av Miljøfaglig utredning AS, at det anbefales at dammen ikke gjerdes inn. Som beskrevet over viste ny kartlegging av natur at dammens verdi var forringet siden opprinnelig kartlegging og verdisetting. Det åpnes opp i bestemmelsene for enkelt å tilrettelegge for at man kan gå i naturområdet (GN1) og at dammen kan repareres og istandsettes slik at den både vil fungere for fordrøyning av overvann og for at vannstanden ikke skal synke mer med tanke på dyrelivet, deriblant liten salamander som har vært påvist her tidligere.

Gammel granskog og grønnsko

Ved utforming av reguleringsplanen har det vært vurdert om det er mulig å bevare arten grønnsko som er funnet i og inntil Hansefellåsen i de to områdene med gammelskog. Miljøfaglig utredning AS har funnet at utbyggingen i Hansefellåsen vil medføre helt eller delvis tap av de to naturtypelokalitetene med gammel granskog og rødlistet grønnsko. Grønnsko vil mest sannsynlig forsvinne innenfor Hansefellåsen på grunn av at det kreves et relativt stort område for at denne arten skal være levedyktig og at den heller ikke vil overleve på sikt i umiddelbar nærhet til et boligområde. Det er i planbeskrivelsen vurdert til at grønnsko vil forsvinne da det ikke kan settes av store nok arealer, men at dette ikke vil ha vesentlig miljøkonsekvens da arten med stor sannsynlighet finnes i øvrige større skogsområder.

Ravinen Sørlibekken

Det har fra starten av reguleringsarbeidet blitt sett på alternativer for adkomst til Hansefellåsen. Planbeskrivelsen viser de fire hovedadkomstene som har blitt vurdert. Vurderingene av 2 av alternativene som er forkastet ville medført blant annet lukking av Sørlibekken, berøring av Marka og uforholdsmessige høye fjellskjæringer eller trolig riving av bolighus og svært høye fjellskjæringer. Kommunen sammen med utbygger ønsker ikke at et tredje alternativ med Kirkebyvegen skal benyttes som hovedadkomstvei for nye boliger på Hansefellåsen da dette ville gitt negativ innvirkning på eksisterende bomiljø og sikkerhet for gående, selv etter at nytt fortau i Kirkebyvegen er bygget. Trafikknotat utarbeidet i 2018 for Kirkebyvegen viser også at Kirkebyvegen ikke bør benyttes som adkomst for anleggstrafikk for utbygging av Hansefellåsen da dette vil ta uforholdsmessig mye areal av eksisterende boligtomter. Kommunen sammen med utbygger har derfor vurdert at det er best samlet sett at utbyggingen av Hansefellåsen starter med utbygging av krysset ved Haug i sørøst, både for å sikre god hovedadkomst til området og for å få en anleggstrafikk for utbygging som berører færre eksisterende beboere i området.

Det ble som en følge av denne vurderingen og konklusjonen om at adkomst ved Haug hadde minst negative virkninger utarbeidet en teknisk plan for krysset ved Haug. Denne avdekket at man trengte en utvidet fylling for å kunne realisere dette alternativet og at det også ville medføre behov for et midlertidig anleggsbelte mot øst. Det var i tillegg behov for høyresvingefelt for senere mulighet for utvidelse av krysset. På grunn av at utvidelsen av krysset ville ligge utenfor den avgrensingen av planen som allerede var varslet ble det varslet utvidelse av planområdet i slutten av februar 2017. *Etter at fylkesmannen kom med innsigelse til veifyllingen ved offentlig ettersyn av planen, ble reguleringsplanen endret slik at det ikke blir fylling og midlertidig anleggsområde i ravinen.*

Fylkesmannen trekker innsigelse

Planlagt kryss på Nedre Rælingsveg gjør at veien må breddeutvides med ca. 5 meter for å få plass til et venstresvingefelt. Det var ved offentlig ettersyn av områdereguleringsplanen for Hansefellåsen planlagt at veifyllingen dermed også skulle utvides ca. 5 meter østover. På grunn av at veifyllingen ville berøre ravinen som ligger øst for Nedre Rælingsveg, som har nasjonalt svært viktig verdi, kom det ved offentlig ettersyn av planen innsigelse til dette fra fylkesmannen.

I etterkant av innsigelsen er det foretatt en vurdering av om det var andre muligheter for å bygge krysset mellom Nedre Rælingsveg og hovedavkjørselen til Hansefellåsen og på en måte som ikke ville berøre ravinen på nedsiden av veien. I rapporten: «Alternative vurderinger av hovedvegadkomst i forbindelse med områderegulering av Hansefellåsen», sist revidert 13.02.2019, er det foreslått at det settes ned spunt langs den nye veikanten slik at ravinen ikke vil bli berørt av noen fylling. Videre foreslås det i rapporten avbøtende tiltak slik at ravinen og Sørlibekken som renner gjennom ravinen ikke blir forurenset under bygging av krysset, se § 9.9 i rekkefølgebestemmelsene om krav til utarbeidelse av miljøoppfølgingsplan som skal godkjennes av kommunen. Avbøtende tiltak som også skal følges opp ved utbygging av krysset er at del av spunt som blir synlig mot ravinen skal dekkes til slik at den blir mindre synlig.

På bakgrunn av foreslåtte endring med bruk av spunt i stedet for fylling i ravinen som beskrevet i rapporten, samt utdypet alternativs-vurdering for valgt avkjørselsløsning fra fv. 120, trakk fylkesmannen innsigelsen ved brev datert 18.02.2019 under forutsetning av at denne løsningen ble innarbeidet i plankart og bestemmelser til planen.

Ravinen øst for krysset vil ved endring som er gjort i områdereguleringsplanen for Hansefellåsen til andregangsbehandlingen ikke bli direkte berørt ved at det nå ikke foreslås veifylling ned i ravinen som ligger øst for det nye krysset. Rådmannen mener med grunnlag i at det skal utarbeides ovennevnte miljøoppfølgingsplan, som også skal godkjennes av kommunen, vil dette minimere sannsynligheten for at tiltaket med utbyggingen av krysset vil få konsekvenser for ravinen *Sørlibekken*.

Svartlistete arter

Det har blitt registrert flere svartlistede arter i utkanten av området. Bestemmelsene til planen stiller krav om at svartelista arter skal bekjempes før masser forflyttes.

§ 8 KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkning. Det gjøres i avsnittet under en redegjørelse for kunnskapsgrunnlaget vurderingene av natur bygger på og hvorvidt det er godt nok for å kunne si noe om hvilket naturmangfold som påvirkes av planen, hvilken tilstand dette naturmangfoldet har og hvilken effekt planen vil ha for naturmangfoldet. Beskrivelsen av effekter av tiltaket etter § 8 skal være åpne og etterprøvbare, og forvaltningsmyndigheten skal i vedtaket gi uttrykk for hvor sikker eller hvor usikker man er på effekten av tiltaket på naturmangfoldet.

Under følger en kort beskrivelse av naturmangfoldet som er kartlagt i planområdet. Den registrerte naturen er gjort rede for innledningsvis og i de følgende avsnittene er det hvilken effekt planforslaget vil ha på naturmangfoldet som beskrives.

Effekten på dammen ved Kirkeby og småsalamander

Den nye naturkartleggingen gjort i forbindelse med planarbeidet viser at dammen ved Kirkeby, nå vurderes som viktig viltområde (reduert fra svært viktig naturtype) og dermed ikke lenger er en naturtypelokalitet, da dammen er en kunstig og forholdsvis fattig dam. Dammen er sprukket og vannspeilet er i dag betydelig lavere enn opprinnelig. Kartleggingen viser at dammen fremdeles kan være leveområde for småsalamander, samt at det i dag er leveområde for frosk og trolig hekkelokalitet for kvinand. Naturkartleggingen konkluderer med at dammen kan bestå som viltområde dersom det legges en 20 meter vid hensynssone inn i reguleringsplanen. Dette er vurdert til å være tilstrekkelig for at naturtypen skal opprettholde den verdien den i dag er gitt. Kartleggingen anbefaler videre at dammen restaureres på sikt om vannspeilet fortsetter å synke. Det anbefales imidlertid at dammen må gjerdes inn på grunn av at dammen er dyp. Kartleggingen slår fast at foreslåtte inngjerding av området kan virke som et hinder for trekk av vilt og vannfugl som bruker området. Med hensyn til dammen og bekkens vannkvalitet bør det ved utbygging av veier og boligbebyggelse som ligger rundt gjøres tiltak slik at avrenning fra byggeområdene skjer til denne vannstrengen.

Det er vurdert dithen at effekten av planforslaget på naturtypen vil være liten, selv om inngjerdingen vil redusere tilgjengeligheten for dammen for viltet. Viltet vil fortsatt ha tilgjengelighet til bekken og naturområdet langs bekken (GN1)

Effekten på gammel granskog og grønnsko

Effekten på naturen som er kartlagt i gammel og ny registrering er kjent for de to lokalitetene med gammel granskog og mosen grønnsko (NT) da planforslaget konkluderer med at arten grønnsko vil forsvinne innenfor planområdet da det ikke kan settes av store nok arealer i Hansefellåsen for at arten skal være levedyktig. På sikt vil også del av lokaliteten som ligger i umiddelbar nærhet til Hansefellåsen forsvinne. Lokaliteten gammel granskog (øst) vil forsvinne, samt at 50 % av lokaliteten gammel granskog (nordøst) også vil bli nedbygd og gå tapt.

Effekten på naturbeitemarken og den gamle lavlandsgranskogen

På grunn av at det ikke blir fylling i ravinen blir det heller ikke noen konsekvenser for den gamle lavlandsgranskogen eller på naturbeitemarken begge med lokal verdi C og som begge ligger inne i ravinen.

Effekten på ravinen (se også effekt i forhold til forurensning i bekken)

Ravinedal er vurdert som sårbar (VU) på Norsk Rødlista for naturtyper. Ravinen, som er vurdert til svært viktig verdi A som geotop, blir ikke direkte berørt av utbyggingen av krysset da det ikke lenger foreslås fylling i ravinen eller midlertidig anleggsområde i ravinen. Bekkelukking vil heller ikke være nødvendig med det nye forslaget til utbygging med spunting.

Kartleggingen av ravinen gjort i 2017 konkluderte med at alle slags fyllinger eller skredsikringer vil sterkt redusere eller helt ødelegge de kvartærgeologiske verdiene i lokaliteten. Bekkelukking i hele eller deler av systemet vil ødelegge ravinen som aktivt system og hindre nydannelse av leirutglidninger.

Se avsnitt under om effekt i forhold til forurensning til bekken.

Effekt i forhold til forurensning til ravinen og bekken

Effekten av tiltaket på bekken og dermed Øyeren vil bli minimert ved at det utarbeides en miljøoppfølgingsplan til byggeplanen for krysset mellom fv. 120 og hovedveien opp i området og som skal inneholde beskrivelse av hvordan forurenset vann i forbindelse med utbyggingen av krysset skal renses før det slippes ut til nedenforliggende område/bekk. Bekken har i dag god tilstand ovenfor fylkesvei 120, mens nedenfor veien er bekken påvirket av landbruk og husdyrhold.

Rådmannens vurdering

Rådmannen vurderer det slik at § 8 anses som oppfylt. Kunnskapsgrunnlaget baserer seg både på eksisterende, samt nye og oppdaterte kartlegginger, som grundig har gjort rede for verdiene i området. Det er også rådmannens vurdering at kartleggingene samt vurderingene som er gjort av disse gir et godt bilde av planens mulige effekt på denne naturen.

For å kunne ta stilling til føre-var-prinsippet må man ha oversikt over den totale usikkerheten. Dette har man ikke før man har vurdert både § 8 og § 10 økosystemtilnærming og samla belastning. Det gjøres derfor først en gjennomgang av § 10 i dette notatet.

§ 10 ØKOSYSTEMTILNÆRMING OG SAMLET BELASTNING

Påvirkningen av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Formålet med § 10 er å se planvirkningen (som det er gjort rede for under vurderingen etter § 8, kunnskapsgrunnlaget) i sammenheng med andre effekter på det samme naturmangfoldet. Kunnskapen om samlet belastning skal legges til grunn når forvaltningen veier ulike samfunnshensyn mot hverandre i en skjønnsmessig vurdering.

Vurdering av samla belastning

Kommunen har i 2017 fått gjennomført en kartlegging og verdsetting av store deler av kommunens ravinedaler og andre naturtyper innenfor ravineavgrensningene. 22 ravinesystemer ble utfigurert i forkant av kartleggingen, 14 av disse ble feltbefart og undersøkt for både geologiske og biologiske verdier. Det er til sammen laget 15 ravineavgrensinger. I tillegg til disse ble det kartlagt 25

naturtypelokaliteter med biologisk verdi. Av de kartlagte ravinene har to av disse A-verdi (nasjonal verdi, 2 har B-verdi (regional verdi) og 11 har C-verdi (lokal verdi). I tillegg har et tidligere ravinesystem i kommunen blitt kartlagt, Neshagan, også dette med A-verdi.

Raviner er aktive systemer og oppfylling, bakkeplanering og/eller bekkelukking vil ødelegge ravinene som aktivt system. Alle andre irreversible inngrep vil også forringe verdien.

Det betyr at Sørlibekkravinen er en av tre ravedaler i Rælingen med A-verdi. De har et totalt areal på 700 daa, 136 av disse daa er Sørlibekkravinen.

Kommunen mottar innimellom enkeltsøknader der det er søkt om skredsikring i disse ravinene. Men det er ingen slike søknader som er blitt behandlet eller som kommunen kjenner til som vil komme for Sørlibekkravinen. Det er imidlertid en pågående reguleringsplanprosess på en gård som ligger nord for ravineavgrensningen. I forbindelse med denne reguleringen vurderes det en oppgradering eller en eventuell omlegging av adkomstveien til gården. Adkomsten er i dag på ravineryggen som skiller Sørlibekkravineavgrensningen fra en inntilliggende ravine, og en oppgradering av veien kan medføre en fylling her.

Rælingen kommunes utforming, og tydelige tredelte geologiske-, biologiske- og landskapsmessige profil, der Øyeren og tilhørende deltaområder ligger i øst, ravinelandskap på marine sedimenter vest for Øyeren og høyereliggende barskoger tilhørende Østmarka i vestlige deler, gjør at ravinelandskapet er særlig utsatt. Kommunen har tre naturreservater, der Nordre Øyeren utgjør størst areal, i tillegg ligger store deler av skogen innenfor markagrensa og omfattes dermed av markaloven. Disse begrensningene er med på å sette ytterligere press på de øvrige arealene.

Kommunens hovedferdselsåre er fylkesvei 120. Boligbebyggelsen er, i stor grad, lagt i tilknytning til denne. Denne ligger, i store deler av kommunen, omtrent på marin grense, og er derfor ofte med på å dele tidligere sammenhengende ravinesystemer. Flere av kommunens ravinesystemer starter derfor ved fylkesveien og strekker seg østover mot Øyeren. Plasseringen av fylkesveien medfører til tider negativ påvirkning på ravinene, da er der det skal gjøres trafiksikkerhetstiltak, utbedringer eller utvidelser av veien, må dette skje i tilknytning til eksisterende vei.

Det er ingen øvrige kjente tilsvarende tiltak og inngrep som er planlagt i området eller i de øvrige ravinene som kan få negativ betydning for tilsvarende natur enn det som er nevnt over.

Rådmannens vurdering

Belastningen på naturen innenfor planområdet er beskrevet i kapittelet om § 8 i naturmangfoldloven. Med bakgrunn i dette og vurdering over i dette kapittelet om § 10 i naturmangfoldloven, er det vurdert at den samla belastningen for natur sammen med Haugen-planen vil kunne bli betydelig. Det er imidlertid rådmannens vurdering at siden det er lite usikkerhet knyttet til planeffekten av Hansefellåsen og spesielt med tanke på ravinene «Sørlibekken», så bør ikke usikkerhet knyttet til påvirkningen av ravinene av eventuelt utbedret vei til Haugen gård gjøre at man ikke kan bygge ut Hansefellåsen slik som forslaget er nå uten fylling i A-ravinene øst for Hansefellåsen.

Vurderingen av planeffekten på naturen og den samla belastningen på denne sett opp mot øvrige samfunnshensyn er gjort i kapittelet under.

§ 9 FØRE-VAR-PRINSIPPET

Føre-var-prinsippet angir hvordan man skal håndtere usikkerhet. Denne usikkerheten kan knytte seg til hvilket naturmangfold som påvirkes av den aktuelle beslutningen og/eller hvilken effekt beslutningen vil ha på naturmangfoldet. Men det kan også knytte seg usikkerhet til hvilke andre tiltak og faktorer

som kan påvirke naturmangfoldet og hvordan denne påvirkningen blir (§ 10). Oversikt over eventuell usikkerhet har man altså ikke før man har vurdert både § 8 og § 10.

Kommunen vurderer at § 8 om kunnskapsgrunnlaget er oppfylt, se vurderinger til naturmangfoldloven paragraf 8 i kapittelet om dette ovenfor.

Usikkerhet knyttet til virkningen av planen

Det er gjort rede for usikkerheten knyttet til virkningene av planen og til hvilke andre tiltak og faktorer som kan påvirke naturmangfoldet og hvordan denne påvirkningen blir under avsnittet om § 8, kunnskapsgrunnlaget, og § 10, økosystemtilnærming og samla belastning.

Det er i prosessen med planutformingen blitt jobbet med de miljørettslige prinsippene, også etter at planen er endret med at det ikke blir fylling ned i ravinen, og slik at planen er utformet på en måte som skal forebygge og avbøte skade på natur. Det gjøres rede for de avbøtende tiltakene og hvordan de er sikret i § 11 og 12.

Som beskrevet innledningsvis er det, for å se på muligheten for å unngå påvirkningen på ravinen og de tilhørende naturtypene registrert øst for fv. 120, i sin helhet sett på muligheten for en annen veiløsning. Som nevnt under avsnittet om Ravinen Sørlibekken viser planbeskrivelsen de fire hovedadkomstene som har blitt vurdert. Vurderingene av 2 av alternativene som er forkastet ville medført blant annet lukking av Sørlibekken, berøring av Marka og uforholdsmessige høye fjellskjæringer eller svært høye fjellskjæringer og trolig riving av bolighus. Den tredje adkomsten til området via dagens Kirkebyveg er blitt forkastet som hovedvei inn i planområdet med bakgrunn i et trafikknotat som er utarbeidet for Kirkebyvegen. Analysen i notatet viser at bruk av denne veien som hovedkjørevei ville medført en enda større utvidelse av veien enn det gjeldende reguleringsplan viser og dermed gi negativ innvirkning på bomiljøet for eksisterende beboere langs veien ved at mange tomter ville miste mye areal og bli utsatt for mye trafikkstøy. Samt at bruk av Kirkebyvegen som anleggsvei blant annet ville gi negativ innvirkning på sikkerhet for gående.

Etter at alternativet ved Haug for nytt kryss ble valgt er det også vurdert å forskyve krysset lengre vestover for å minimere inngrepet i ravinen. Dette ville imidlertid medføre sprenging i en 10 m høy fjellvegg og at boligene på toppen måtte rives. Statens vegvesen ønsker heller ikke en endring av kurvaturen på veien.

Disse vurderingen har ligget til grunn når man har vurdert belastningen tiltaket har på naturen opp mot øvrige samfunnshensyn.

Det var også vurdert flere alternativer for fyllingen i ravinen, slik forslaget ble til førstegangs behandling av planen. Det var bl.a. vurdert å gjøre fyllingen mindre ved å lage fyllingen brattere eller å bruke mur eller spunt. Å gjøre fyllingen brattere ble ikke mulig på grunn av grunnforholdene og stabiliteten i området. Spunting vurderte utbygger og kommunen til å få estetiske konsekvenser ved at dette vil skille seg ut som et fremmedelement i ravinen og ble dermed ikke valgt på dette tidspunktet. På grunn av innsigelsen fra fylkesmannen til fyllingen i ravinen så forslagsstiller på nytt på alternativet med spunting da dette alternativet igjen ble vurdert som det beste alternativet. Kommunen stilte da krav om at veggen i spuntene som blir synlig mot ravinen må tildekkes med lette masser som tilsåes, torvarmering, el. l. og at det må gjøres tiltak mot avrenning fra anleggsarbeidet ned mot ravinen og bekken. Se rapporten: «Alternative vurderinger av hovedvegadkomst i forbindelse med områderegulering av Hansefellåsen», sist revidert 13.02.2019, som også var grunnlag for at fylkesmannen trakk innsigelsen til områdereguleringen.

Vurdering av natur mot øvrige samfunnshensyn

Ravinedaler er kategorisert som en sårbar naturtype i norsk rødliste grunnet store reduksjoner i ravinearealer i senere tid. Kommunen har et ansvar for å ivareta svært viktige og sjeldne raviner. Det

er rådmannens vurdering at kommunens raviner er under utbyggingspress og at de ikke har tilstrekkelig beskyttelse i dag. Det er derfor gjennomført en kartlegging av ravinene for å sikre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag i enkeltsaker, for å kunne gjøre gode vurderinger av den samlede belastningen i enkeltsaker, samt for å kunne sikre ravinene tilstrekkelig beskyttelse i overordna arealplanlegging.

- På grunn av endringen av planen til andregangsbehandling vil det ikke skje noe inngrep i ravinen da spunten vil settes ned innenfor område som allerede er berørt av fylling fra eksisterende vei. Avbøtende tiltak i forhold til synlighet av spunt og avrenning vil bli ivaretatt slik som nevnt over, se også under vurdering av § 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.
- Rådmannen ser på utbyggingen av Hansefellåsen som et samfunnsnyttig tiltak ved at det bygger opp under utbyggingen av sentrum på Fjerdingby med butikker, bibliotek m.m., samt at det blir trafikksikre gangveier til Marikollen idrettsanlegg og barne- og ungdomsskole. Utbyggingen bidrar til arealstrategien om utbygging nord i kommunen.

Rådmannen vurderer at det blir lite belastningen på naturen i området også sett i forhold til samfunnsnyttien av utbyggingen i Hansefellåsen såpass nært Fjerdingby sentrum. Utbyggingen av Hansefellåsen vil sikre en god samfunnsutvikling i Fjerdingbyområdet med variert boligutbygging. Sett i lys av befolkningsveksten på Nedre Romerike vil denne utbyggingen kunne være et godt bidrag til å huse nye beboere da det kan bli bygget opp mot 400 boliger samlet for hele Hansefellåsen.

§ 11 KOSTNADER AV MILJØFORRINGELSEN

Kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder skal dekkes av tiltakshaver ifølge loven, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Prinsippet omfatter kostnader til forebyggende, avvergende, avbøtende, kompenserende og gjenopprettede tiltak. Også kostnader til innhenting av kunnskap som er nødvendig for å gjennomføre slike tiltak. Prinsippet gjelder ikke ved all miljøpåvirkning. Kostnadene må være nødvendige for å hindre eller begrense skade på naturmangfold og skaden må være forårsaket av inngrepet/tiltaket/bruken. Hva som skal gjennomføres av tiltak for å hensynta naturen i reguleringsplanen er gjort rede for under § 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Arbeidet med å innarbeide natur som et viktig hensyn i planen, herunder hvilke krav som er stilt underveis i planutforming, er gjort rede for i de innledende avsnittene av dette notatet.

Å sikre disse tiltakene har vært utfordrende i en denne planen på grunn av A-ravinen øst i området. Det er på nåværende plannivå lite hensiktsmessig å detalj-utforme det nye krysset ved fv. 120. Det var derfor behov til førstegangsbehandlingen av planen å legge inn bestemmelser som sikrer naturen. Dette er også gjort til andregangsbehandling av planen for å sikre avbøtende tiltak i forhold til ravinen, selv om det ikke blir direkte inngrep i ravinen.

§ 12 MILJØFORSVARLIGE TEKNIKKER OG DRIFTSMETODER

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Prinsippet tar sikte på å unngå eller begrense skade på naturmangfold ved valg av driftsmetoder, teknikk og lokalisering. Best mulig driftsmetode kan for eksempel være tidspunkt for aktivitet, redskapsbruk og avbøtende tiltak.

For å minimere planens belastning på natur, er det i prosessen med planutforming til andregangsbehandlingen av reguleringsplanen utarbeidet flere avbøtende tiltak, som å beskytte Kirkebydammen og annen bekk i nord, i Oladalen.

Alle avbøtende tiltak forslått i bestemmelser til planen er opplistet under. Planbestemmelser det refereres til står i parentes.

Det er vist bestemmelsesområder for midlertidig anleggsområde i reguleringsplanen. I bestemmelsesområde # 3-4 ved nytt kryssområdet på fylkesveien skal det ikke mellomlagres masser og anleggsutstyr. (§8.5)

For ravinen ved kryssområdet er det også vist en hensynssone for bevaring av naturmiljø der det er bestemt at eksisterende naturmangfold ivaretas. (§8.4)

Miljøoppfølgingsplan for kryssområdet ved Nedre Rælingsveg skal være godkjent av kommunen før det kan gis igangsettingstillatelse for etablering av det nye krysset. Miljøoppfølgingsplanen skal utarbeides for å minimere konsekvenser for ravinen og bekken på nedsiden av anleggsområdet blant annet med tanke på at vannkvaliteten i Sørlibekken skal opprettholdes i forhold til dagens tilstand, jfr. §5.7 i bestemmelsene til kommuneplanen. Miljøoppfølgingsplanen skal utarbeides med grunnlag i forslag til avbøtende tiltak som beskrives i rapporten: «Alternative vurderinger av hovedvegadkomst i forbindelse med områderegulering av Hansefellåsen», sist revidert 13.02.2019. (§ 9.9).

Turvei GTV1 ligger delvis i marka og det er derfor stilt krav om miljøoppfølgingsplan også for denne turveien. (§9.8, jfr. §5.2) Det er føyd til at: I forbindelse med bygging av turveien skal vannreservoar / dam i bekk sør for gnr/bnr 99/118 bevares i størst mulig grad og vannkvaliteten skal opprettholdes i forhold til dagens tilstand jfr. §5.7 i bestemmelsene til kommuneplanen. Dammen avmerkes / skjermes i terrenget før bygging av turveien starter.

Alle inngrep ved utbygging av turveien skal skje med minst mulig terrenginngrep og landskapsmessig eksponering. Videre er det føyd til at det skal være minst mulig tilkjøring av jordmasser for bygging av turveien i Marka og skråninger og fjellskjæringer skal tildekkes med stedeegne masser. (§5.2)

Naturområde GN1 inntil bekk og dammen, VNV1, i nord ved Kirkeby skal tilrettelegges for friluftsliv og nødvendig flomtiltak tillates. Dette med tanke på tilrettelegging av sti og vedlikehold av dam som skal fungere som fordrøyning av overvann. Naturområdet med terreng og vegetasjon skal for øvrig opprettholdes (§5.3), jfr. også bestemmelsen (§8.4) om hensynssonen på totalt 20 m langs dam og bekk der det stilles krav om at eksisterende naturmangfold skal ivaretas og tilbakeføres til sin opprinnelige tilstand etter eventuelle nødvendige tiltak i området.

Eksisterende dam VNV1 skal opprettholdes og gjerdes inn. (§7.1) Dammen må gjerdes inn med tanke på at dammen er dyp.

Fremmede arter på svartelista som er funnet i deler av området skal bekjempes før evt. masser forflyttes. (§ 2.11)

Avbøtende tiltak for 3 stk. bekker/vassdrag i og utenfor området som skal beskrives i miljøoppfølgingsplaner:

- Det skal vurderes og foreslås tiltak for å hindre avrenning av uønskede partikler fra anleggsområder som kan forurense bekk/vassdrag, samt eventuelle nødvendige tiltak mot tilslamming og erosjon i bekker og vassdrag.

- Alle vassdrag overvåkes oppstrøms og nedstrøms, både før, under og etter tiltak, for å se om kvaliteten på vannet blir forverret.
- Oppfølging av forurensning og detaljerte avbøtende tiltak skal beskrives, også opp mot ulike faser i anleggsarbeidet og tider på året.
- Nærmere beskrivelse av tiltak og beregninger gjøres ved søknad om tiltak.

Vurdering av §§ 11 og 12

Det er rådmannens vurdering at de avbøtende tiltakene som er foreslått vil være gode virkemidler for å minimere den belastningen planen vil få for naturen i området, og for å unngå skade på naturmangfoldet.

Miljøoppfølgingsplanene det er stilt krav om for de ulike delene av tiltak i reguleringsplanen vil kunne stille detaljerte krav til hvordan naturen skal hensyntas under utbygging og til når tiltak/sikringstiltak trer inn, og vil være viktige for å ivareta og minimere belastningen på natur.

Det er rådmannens oppfatning at formålet med miljøoppfølgingsplaner må være å sikre at miljøhensyn innarbeides og følges opp under prosjektering, kontrahering og utbygging av området, slik at prosjektet blir til minst mulig ulempe for miljøet. Det skal være et styringsverktøy og resultatene fra dette arbeidet bør innarbeides i kontraktene med entreprenører og leverandører og det skal benyttes som grunnlag for rapportering og dokumentasjon til kommunen.

Det bør være en tydelig sammenheng mellom miljøoppfølgingsplanene og planens effekt på naturen, slik det er skissert her, slik at man sikrer at de tiltakene som ligger i miljøprogrammene, er tiltak som retter seg mot de målsettingene man setter, og at man tar sikte på å kontrollere at tiltakene fra miljøprogrammene virker.